

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

BIBLIOFILIE

BcA. Barbora Rusková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu
Studijní program Design
Studijní obor Ilustrace a grafický design
Specializace Ilustrace

Diplomová práce

BIBLIOFILIE

BcA. Barbora Rusková

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

ZADANIE

Prvá strana

ZADANIE
Druhá strana

Prehlasujem, že som umelecké dielo vypracovala samostatne a
nejedná sa o plagiát.

Plzeň, apríl 2019

.....
podpis autora

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcemu mojej diplomovej práce prof. akad. mal. Mikolášovi Axmannovi za vedenie a cenné rady v priebehu tvorby i počas celého štúdia.

OBSAH

1	PRÍPRAVA A PROCES TVORBY	8
1.1	Téma a dôvod jej voľby.....	8
1.2	Cieľ práce	8
1.3	Proces prípravy	9
1.4	Proces tvorby.....	10
1.5	Technologické špecifikácie	12
2	POPIS VÝSLEDNÉHO DIELA	14
2.1	Kniha NaCl – Soľ.....	14
2.2	Knižka Kuchynské dialógy	15
	RESUME	16
	ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	17
	ZOZNAM PRÍLOH.....	18

1 PRÍPRAVA A PROCES TVORBY

1.1 Téma a dôvod jej voľby

Témou mojej práce je bibliofília. Túto tému som zvolila, pretože vnímam knihu ako rozsiahly celok, ktorý môže mať vysokú výpovednú hodnotu tvorenú ilustračným materiálom, textom či kvalitným remeselným spracovaním.

Ako hlavnú tému bibliofílie som si zvolila tému soli. Prvotná myšlienka vznikla v mojom rodisku – Prešove, kde sa nachádza Solivar, v ktorom sa donedávna varila soľ. Kedysi bol prešovský Solivar hlavným distribútorom soli pre celé Uhorsko. Tento fakt ma fascinoval natoľko, že som začala pátrať po soli, ktorá je dnes pre takmer každého človeka úplne bežnou a samozrejmou vecou. Záujem o vznik soli, jej charakter a štruktúru, jej históriu v dejinách ľudstva, jej používanie sa stali dôvodmi pre voľbu tejto témy.

1.2 Cieľ práce

Cieľom práce bolo vytvoriť knihu, ktorá má podať čitateľovi zaujímavé informácie a fakty o soli z rôznych období jej existencie. Preto v knihe *NaCl – Soľ* každá z troch rovnocenných kapitol obsahuje tri druhy textov, príbehov. Prvá časť každej kapitoly pojednáva o geologickej stavbe ložiska soli a jej vzniku a vývoji. Ďalším textom v kapitolách sú udalosti z histórie, kde soľ zohrala určitým spôsobom významnú úlohu. Treťou časťou jednotlivých kapitol sú taktiež skutočné príbehy či fakty, avšak odohrávajúce sa v súčasnej dobe.

Knihou *NaCl – Soľ* som chcela docieľiť prepojenosť procesov vzniku soli, ktoré trvali miliardy rokov s rôznymi udalosťami našej dávnejšej či menej dávnej histórie, kde soľ zohrala významnú rolu. Bez soli by človek neexistoval. Neexistuje samostatne soľ a samostatne človek. Človek ju nutne potrebuje. Preto je nutné znovuobjaviť, vnímať a uvedomiť si spojitosť človeka a niečoho tak nenápadného a samozrejmeho ako je soľ.

Doplňková knižka *Kuchynské dialógy* v kolibrom vydaní¹ slúži k uvedomeniu si, že soľ je v medziľudskej komunikácii každodennou témou a to najmä v kuchyni, kde soľ bezpodmienečne patrí a kde sa ľudia zhovárajú o čomkoľvek. Jednoduchým domáckym spôsobom kniha naznačuje dôležitosť soli v ľudských životoch.

1.3 Proces prípravy

Príprava začala vďaka prvej myšlienke v prešovskom Solivare. Absolvovala som podrobnú prehliadku Solivaru s odborným výkladom. Vytvorila som si vlastný fotografický materiál Solivaru (viď Príloha č. 1), na ktorý som chcela nadviazať. Čítala som literatúru a články na internete o soli v Solivare. Všetky zaujímavosti a dôležité fakty som si zapisovala. Uvažovala som nad formou ilustrácií, akú by som zvolila.

Rozhodla som sa ilustračný materiál vytvoriť výhradne soľou. Skúšala som rôzne druhy práce so soľou – vytvorenie kreslením skrz vrstvu soli, sypaním soli na kresbu tekutým či tuhým lepidlom. Vyskúšala som dokonca soľ uvariť a pracovať s mokrou soľnou

¹ Kolibrié vydanie, drobnotlač či miniatúrne vydanie je označenie pre vydanie knihy veľmi malého formátu, kde výška knihy nepresahuje 10 cm. Tlač je realizovaná malým písmom na vhodný papier a pokiaľ je ilustrovaná, ilustrácie sú v súlade s veľkosťou knihy.

hmotou. (viď Príloha č. 2) Snažila som sa držať témy Solivaru. Nič z toho však nebolo ono. Pri týchto skúškach som si uvedomila, že najlepšie bude, nechať soľ vyniknúť takú aká je, nechať vyniknúť jej štruktúru, tvar i charakter. Tak som sa od témy prešovského Solivaru rozhodla prejsť na tému samotnej soli a sústrediť sa na jej vlastnosti.

Kúpila som si rôzne druhy soli – hrubozrnnú, himalájsku, posypovú soľ, kamennú soľ do lizu pre lesnú zver a samozrejme klasickú kuchynskú soľ. Začala som experimentovať so soľou a vytvárať rôzne obrazce, krajiny, detaily.

Chcela som, aby sa soľné ilustrácie viazali k reálnemu textu či viacerým textom o soli a jej používaní. Začala som hľadať fakty a zaujímavosti z rôznych zdrojov. S textovou časťou mi pomohla kamarátka Magdaléna Žiaková. Na základe mojej predstavy sme spoločne vybrali texty a Magdaléna ich prepísala do prijateľnejšieho súčasného jazyka.

Postupne som si pripravovala texty do doplnkovej knižky *Kuchynské dialógy*. Išlo o vymýšľanie rôznych rozhovorov medzi ľuďmi, ktoré prebiehajú v kuchyni a v ktorých sa čas od času spomenie soľ, ktorá je v každej kuchyni tak samozrejímavá. Soľ je spoločnou témou oboch knižiek. Ilustrácie k dialógom som sa rozhodla realizovať technikou tlače z výšky – linorytom.

1.4 Proces tvorby

Vytvárala som rôzne útvary a tvary pomocou rôznych druhov soli. (viď Príloha č. 3) Soľ som na seba sypala v hromádkach, hromádky soli rôzne tvarovala, premiestňovala. Sypala som cez

sitko, rukou, lievikom – vznikli rôznorodé útvary. Vytvárala som akoby soľné krajiny. Soľ som sypala na suchý čierny papierový podklad, ale aj na mokrý čierny papier. Štruktúra nasypanej soli sa javila rozdielne. (viď Príloha č. 4)

Taktiež som vytvorila soľný roztok, ktorý som vyliala na plochu čierneho plechu, na ktorú som postupne prisýpala suchú soľ. Soľ do seba veľmi rýchlo vpijala vodu, preto bolo potrebné pracovať rýchlejšie, ak som chcela fotograficky zachytiť ešte suchú soľ. Týmto spôsobom vznikali na plechu rôzne soľné jazierka, prelivy, rieky apod. (viď Príloha č. 5) Fotografovala som taktiež kamennú soľ do lizu. (viď Príloha č. 6)

Pracovala som výhradne s čiernym podkladom, aby vynikla belosť soli. Vzniknuté „soľné krajiny“ som fotograficky dokumentovala v rôznych uhloch pohľadu i v detaile. Soľné reliéfy som fotografovala po tme, osvetlené z bočnej strany mäkkým žltým svetlom, umiestneným čo najďalej od fotografovaného reliéfu, aby tak čo najlepšie vynikla jeho modelácia. (viď Príloha č. 7)

Vybrané fotografie som digitálne upravovala v programe Adobe Photoshop – prehodila som ich do stupňov sivej a následne upravila kontrast podľa potreby.

Následná práca prebiehala v programe Adobe InDesign, v ktorom prebehla sadzba textu a ilustrácií. Text je zarovnaný k ľavej zarážke. Zvolila som bezserifový typ písma Corbel. Všetky ilustrácie sú čiernobiele a vysadené na spad. V knihe sa nachádzajú jednostránkové i dvojstránkové ilustrácie.

Pre tlač linorytov *Kuchynských dialógov* som použila olejovú farbu pre linoryt. Na matrice som nanášala farbu rovnomerne

tupovaním² pomocou textilnej handričky, ktoré som následne ručne otláčala na papier. (viď Príloha č. 8) Vzniknuté ilustrácie som naskenovala do počítača, následne upravila v programe Adobe Photoshop. Pre sadzbu celkovej knihy som použila program Adobe InDesign, rovnako ako u knihy predošlej. Z dôvodu prepojenia jednej knižky s druhou som zvolila rovnaký typ písma, teda Corbel a použitie len čiernobielych ilustrácií.

1.5 Technologické špecifikácie

Formát knihy *NaCl – Soľ* som zvolila mierne obdĺžnikový, nie veľmi vysoký, príjemne padnúci do ruky. Zvolila som rozmer 23 x 17 cm. U knižky *Kuchynské dialógy* je formát 11 x 8,5 cm. Táto knižka je zámerne zamýšľaná ako knižka kolibrieho vydania, aby bola príjemným malým doplnkom knižky *NaCl – Soľ*.

Obe knihy som zjednotila výberom rovnakého druhu papiera. Pre výber finálneho papiera bolo nutné realizovať skúšobnú tlač niekoľkokrát a na viac druhov papiera. Na väčšinu z nich totiž vyšla lesklá tlač, čo bolo pri čiernobielych ilustráciách s plnými čiernymi plochami neprípustné. Preto som nakoniec zvolila recyklovaný prírodný papier Flora Gardenia s gramážou 130 g/m², na ktorom sa najmä plné čierne plochy javia dostatočne matne. Na obálku i prebal oboch knižiek som zvolila ten istý typ papiera v rovnakej gramáži. Na predsádky je taktiež použitá Flora Gardenia, avšak s vyššou gramážou. Na knižné dosky u knihy *NaCl – Soľ* je použitá papierová

² Tupovanie je maliarska technika, pri ktorej je používaný tvrdý, upravený štetinový štetec, ktorý je otieraný o vlhkú akvarelovú alebo plagátovú farbu. Pri kolmom údere štetca o papier vytvárajú štetiny odtlačky farby v tvare bodiek. Opakovanými údermi dochádza ku chcenému zhusteniu bodiek.

lepenka s hrúbkou 2,5 mm. U knižky *Kuchynské dialógy* je použitá lepenka s hrúbkou 2 mm.

Knižné bloky oboch kníh sú šité klasickou šitou väzbou. Jednotlivé dvojlisty som bigovala³ knihárskou kosťou, aby šli dobre zohnúť a následne šila do zložiek. Potom nasledovalo spevnenie chrbta lepidlom, nalepenie kapitálok a spevnenie gázou. (viď Príloha č. 9) Knižné dosky oboch kníh sú celé potiahnuté papierom, z vnútornej strany začistené. Po zavesení knižného bloku do dosiek som knižky vložila medzi dosky, zatiahla svorkou a nechala lisovať. (viď Príloha č. 10)

³ Bigovaním alebo ryhovaním sa rozumie proces, ktorým sa v kartóne, vlnitej lepenke či papieri vytvorí drážka za účelom jeho následného ohybu. Papiere nad 120 – 150 g/m² sa totiž nedajú tak jednoducho ohýbať ako kancelársky papier nízkej gramáže.

2 POPIS VÝSLEDNÉHO DIELA

Výsledkom sú dve rôzne knižky, každá v troch rovnakých exemplároch.

2.1 Kniha NaCl – Soľ

Kniha *NaCl – Soľ* (viď Príloha č. 11) v troch výtlačkoch má rozmer 23 x 17 cm. Kniha obsahuje texty Magdalény Žiakovej, ktoré sú autorskou parafrázou na rôzne texty o soli, jej vzniku, histórii či jej dôležitosti. Kniha obsahuje úvod a je delená do troch kapitol, ktoré majú rovnakú štruktúru.

Každá kapitola obsahuje tri texty. Prvý text je vždy o geologickom vývoji a vzniku soli a soľných ložísk, ktorý sa dial niekoľko miliárd rokov – v dlhom časovom horizonte. Ďalšie dva príbehy sú z histórie ľudstva a súčasnosti a udiali sa v krátkom časovom horizonte. Chcela som tieto texty od seba obsahovo rozlíšiť, no zároveň poukázať na ich spojitosť a vzájomnú kooperáciu. Zvolila som preto v textoch o vývoji a vzniku soli sivý odtieň textu s použitím kurzívy. Pri ostatných príbehoch je použitý klasický čierny odtieň bez kurzívy. Všetky texty sú z jednej písmovej rodiny.

Ilustračný materiál knihy tvoria čiernobiele fotografie rôznych druhov soli. Fotografie zachytávajú ako detaily soli, tak i rozsiahlejšie soľné obrazce a reliéfy, ktoré bolo možné pomocou soli vytvoriť. Dôležitosť som kládla na kontrast bielej soli a čierneho pozadia a na modeláciu svetlom.

Začiatok každej kapitoly je doplnený o jednoduchú lineárnu kresbu tužkou.

Obálka a prebal knihy je tvorený fotografiou kamennej soli, pôvodnej formy soli.

2.2 Knižka Kuchynské dialógy

Knižka *Kuchynské dialógy* (viď Príloha č. 12) je vyhotovená v troch exemplároch o rozmere 11 x 8,5 cm – ide teda o knižku kolibrieho vydania. Táto kniha je malým doplnkom ku knihe *NaCl – Soľ*. (viď Príloha č. 13) Spája ich téma soli a použitie len čiernobielych ilustrácií.

Textom knihy sú rôznorodé dialógy medzi ľuďmi, ktoré sa odohrávajú v kuchyni. Kuchyňa je často stredom domácnosti, a teda aj rozhovorov. A neoddeliteľnou súčasťou každej kuchyne je kuchynská soľ. V našich kuchynských rozhovoroch sa možno častejšie ako si myslíme bavíme práve o soli. O soli, ktorá je pre nás tak bežná a samozrejmá vec, že už sa nad ňou ani nezamyslíme. Text prináša náhľad do dialógov ľudí, ktorí sa v kuchyni bavia o čomkoľvek – o sladkých perníkoch, spotenom tričku či o soli samotnej.

Ilustračným materiálom knižky sú čierne linoryty, ktoré v jednoduchosti ilustrujú jednotlivé rozhovory. Dôraz bol opäť kladený na kontrast čiernej a bielej.

RESUME

For my thesis I have chosen a bibliophile. The main topic of bibliophile is the salt.

The results of a thesis are two hand-bound books, each in three copies.

The first book bears a chemical name of salt – NaCl. The book contains texts about geological evolution and formation of salt over a billion of years and author's texts of true stories that happened in human history in a short time. It is necessary to perceive and realize connection of man and salt, which is so common thing for people today. Illustrations of the book are black and white photos that capture details of salt, salt shapes and various reliefs from different kinds of salt.

The name of the second book is Kitchen dialogues. This is an additional little book. Book contains common short conversations between people in the kitchen. People often talk about salt in their ordinary life and don't even realize it because they perceive salt as a common consumer material. Illustrations of the book are made by linocut technique. Illustrations are black and white as it is in the first book NaCl – Salt.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

DUCHOŇ, Marek. *Potulky po Sol'nej Bani*. 1. vyd. Prešov: Ateliér JANA, 2007. ISBN 978-80-969746-0-3

HOMÉR. *Ilias*. Praha: Academia, 2010. V preklade prof. Miloslava Okála. ISBN 978-80-200-1839-7

PETEREC, Dušan. *Solivar*. 2. vyd. Košice: MONTANA Košice, spol s.r.o., 2014. ISBN 978-80-971545-1-6

POLO, Marco. *The travels of Marco Polo*. Praha: Signet, 2004. ISBN 9780451529510

KTD [on-line].[cit. 2019-04-28]. Dostupné na www:
<<http://aleph.nkp.cz/publ/ktd/00000/26/000002645.htm>>

The histories of Polybius [on-line].[cit. 2019-04-03]. Dostupné na
www:<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Polybius/38*.html>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 – Zber materiálu

Príloha č. 2 – Ilustračné pokusy vytvárané pomocou soli

Príloha č. 3 – Vytváranie soľných krajín, útvarov a reliéfov

Príloha č. 4 – Práca so soľou na suchom a mokrom povrchu

Príloha č. 5 – Sypanie suchej soli do soľného roztoku

Príloha č. 6 – Kamenná soľ

Príloha č. 7 – Proces tvorby

Príloha č. 8 – Tvorba linorytov

Príloha č. 9 – Šitie kníh a spevnenie chrbta

Príloha č. 10 – Lisovanie kníh

Príloha č. 11 – Výsledné dielo NaCl - Soľ

Príloha č. 12 – Výsledné dielo Kuchynské dialógy

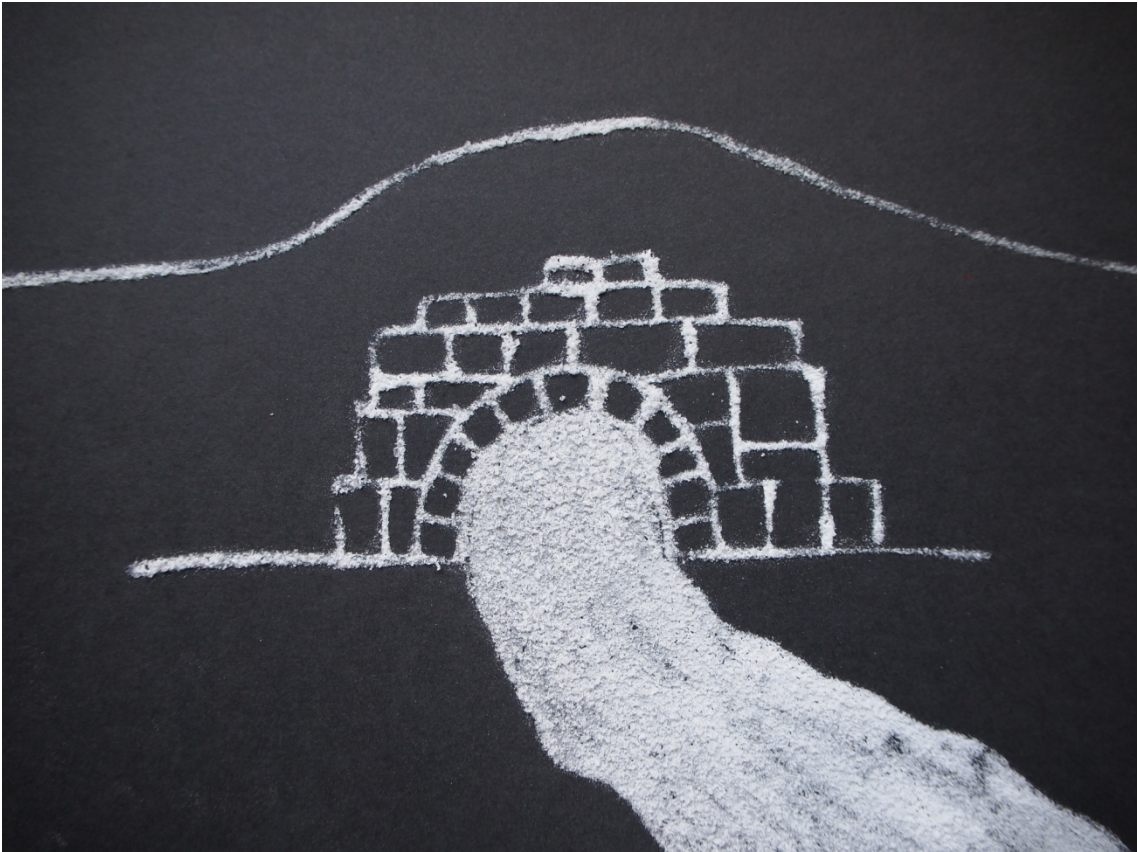
Príloha č. 13 – Výsledné dielo

Príloha č. 1 – Zber materiálu

Príloha č. 2 – Ilustračné pokusy vytvárané pomocou soli

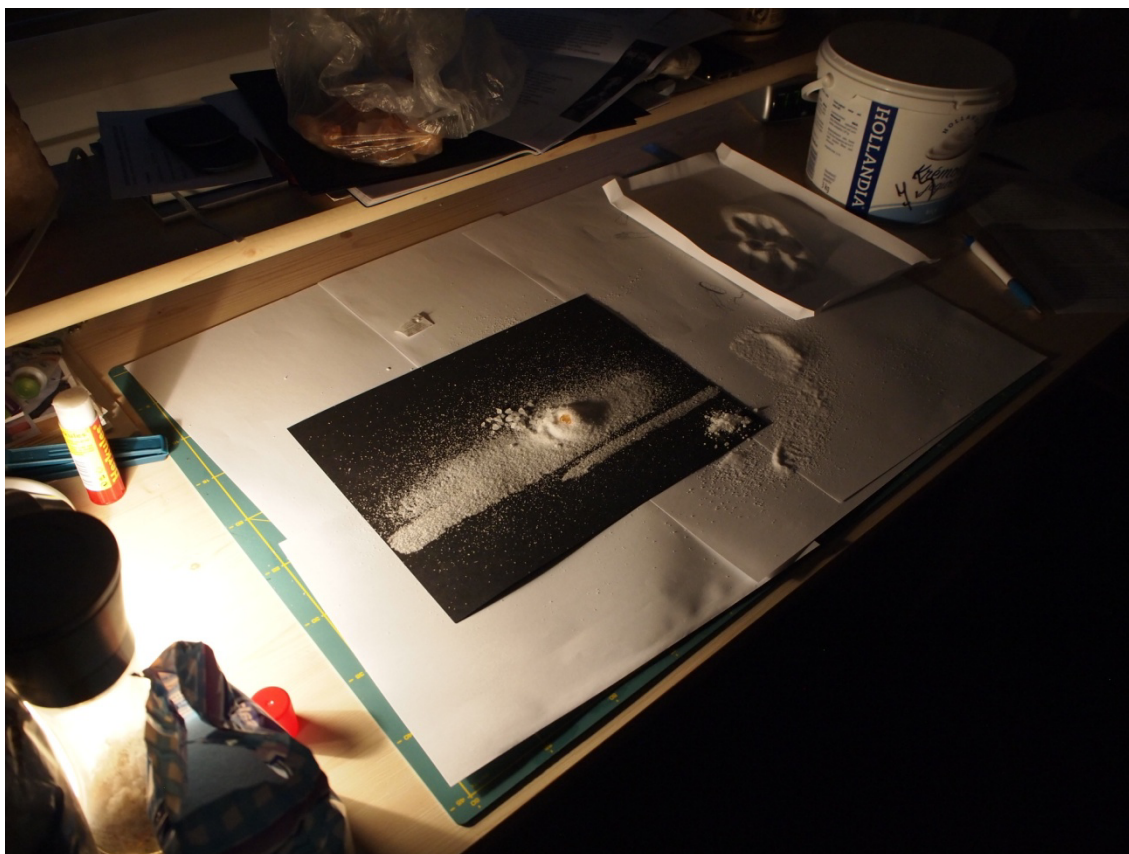

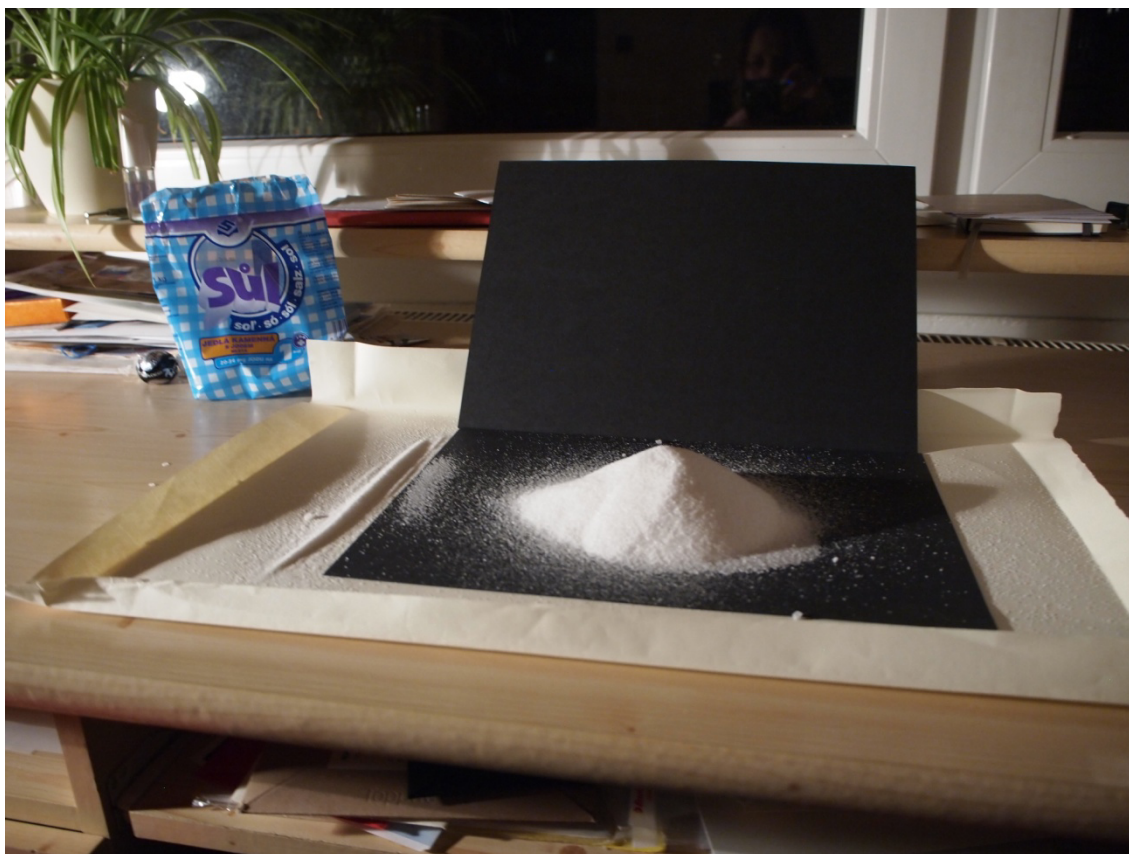

Príloha č. 7 – Proces tvorby

Príloha č. 3 – Vytváranie sol'ných krajín, útvarov a reliéfov

Príloha č. 4 – Práca so soľou na suchom a mokrom povrchu

Príloha č. 5 – Sypanie suchej soli do soľného roztoku

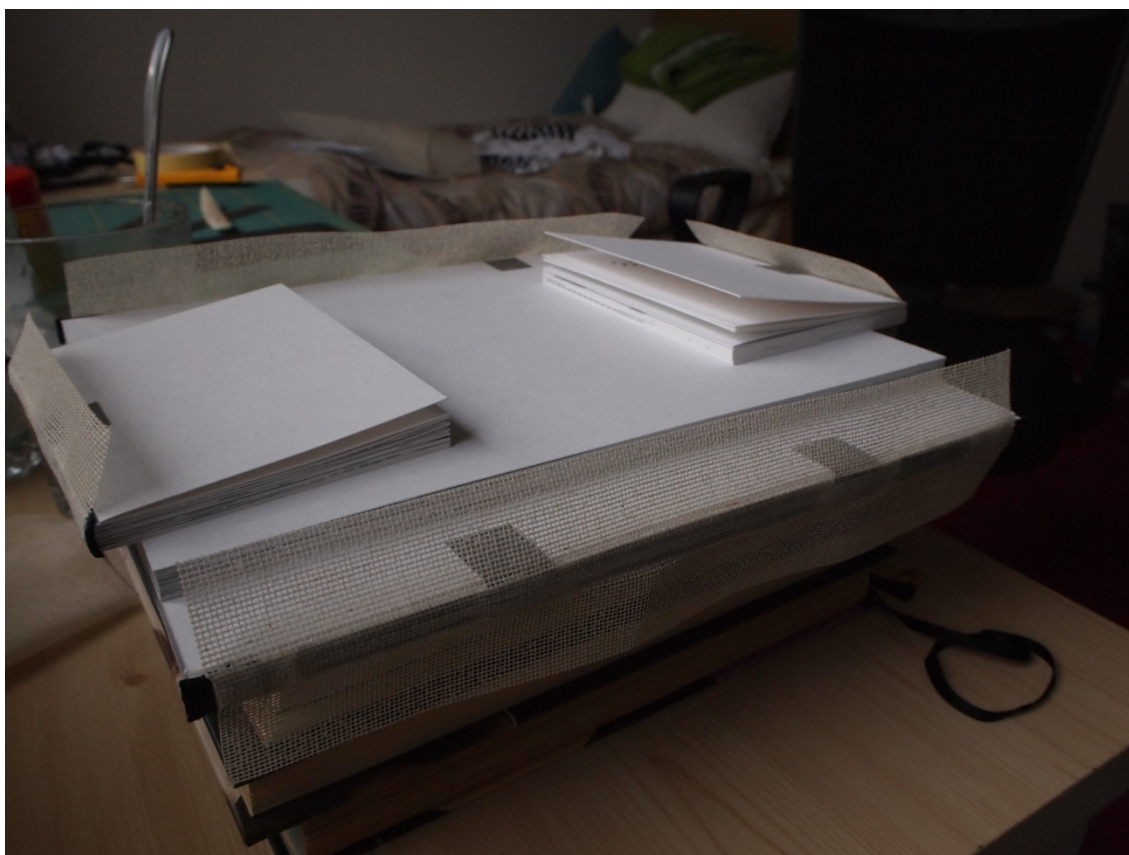
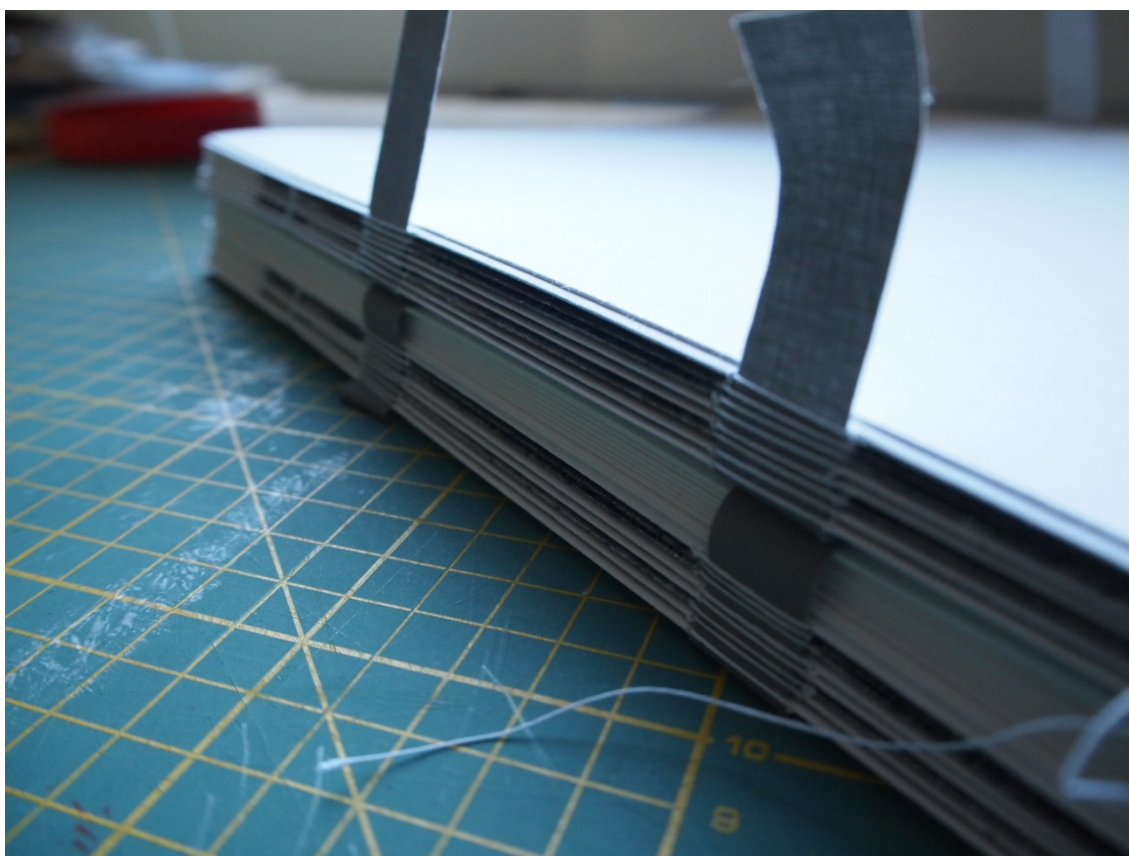
Príloha č. 6 – Kamenná soľ

Príloha č. 8 – Tvorba linorytov

Príloha č. 9 – Šitie kníh a spevnenie chrbta

Príloha č. 10 – Lisovanie kníh

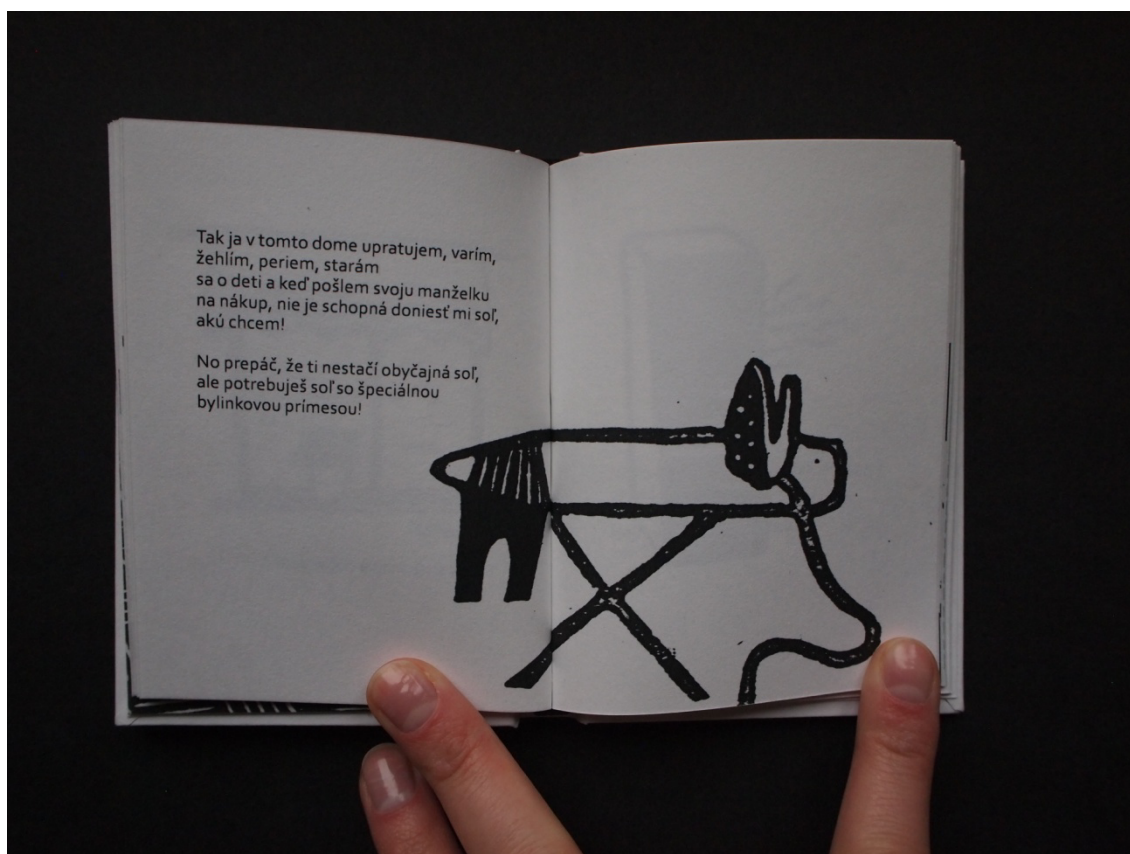
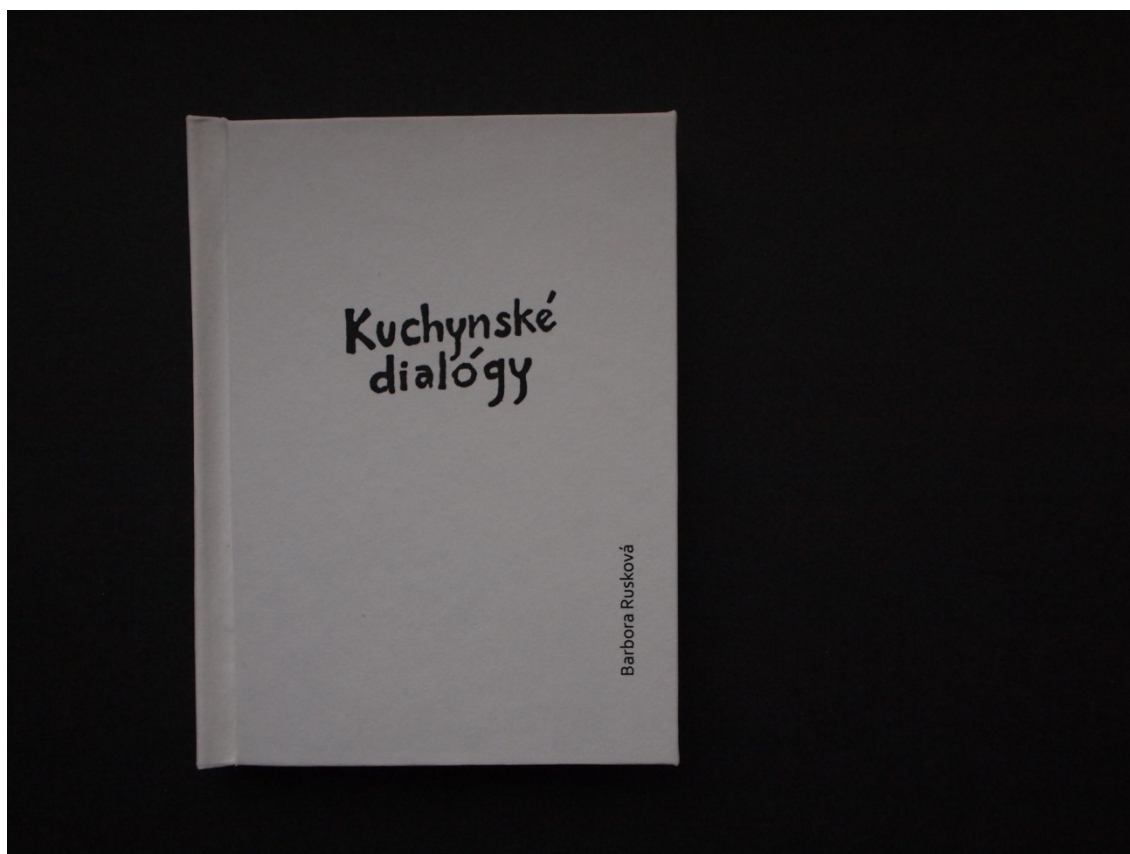

Príloha č. 11 – Výsledné dielo NaCl - Soľ

Príloha č. 12 – Výsledné dielo – Kuchynské dialógy

Tak ja v tomto dome upratujem, varím,
žehlím, periem, starám
sa o deti a keď pošlem svoju manželku
na nákup, nie je schopná doniesť mi soľ,
akú chcem!

No prepáč, že ti nestačí obyčajná soľ,
ale potrebuješ soľ so špeciálnou
bylinkovou prímесou!

Príloha č. 13 – Výsledné dielo

